

VALÄR I KLASSRUMMET

Inför riksdagsvalet 2014

NR 2 AUGUSTI 2014

INTERVJUER MED
**LÄRARE OCH
ELEVER**

SKOLVAL
ENGAGERAR
ALLA

UNGDOMSMINISTER
MARIA ARNHOLM

UPPLEVELSEBASERAT
LÄRANDE **SPELAR ROLL**

**POLITIK I SKOLAN
UTMANINGAR OCH
MÖJLIGHETER**

**MATERIAL OM
DEMOKRATI
OCH VAL**

HEJ LÄRARE!

Det här är det andra numret av **Valår i klassrummet** – ett magasin som vänder sig till dig som är lärare. Under supervalåret 2014 tar vi fram tre nummer med olika teman som skickas ut till landets alla högstadie- och gymnasieskolor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (tidigare Ungdomsstyrelsen) har fått regeringens uppdrag att under valåret främja ungas intresse för demokrati samt deras möjlighet att delta i politiska processer och i samtal om politik i skolan. Det gör vi bland annat genom att organisera skolval inför Europaparlaments- och riksdagsvalet och genom att ta fram dessa magasin tillsammans med Utbildningsradion (UR).

I **det här numret** uppmärksammar vi några av de utmaningar som skolan kan ställas inför under ett valår. I magasinet hittar du tips på metoder som kan fungera som stöd för att hantera svåra frågor i klassrummet. Vi har även samlat tips på material från olika aktörer som kan användas i undervisningen inför riksdagsvalet den 14 september. Dessutom har vi intervjuat ungdomsminister Maria Arnholm om den nya ungdomspolitiska propositionen kopplat till ungas inflytande. Titta gärna in på vår webbplats där vi har samlat länkar och extramaterial som du kan ta del av. Där hittar du även det första numret av magasinet **Valår i klassrummet** som innehåller tips och inspiration kring undervisning om EU.

Vi hoppas att innehållet i det här magasinet kommer att stötta och inspirera dig som lärare inför undervisningen om höstens val.

Lycka till i det viktiga arbete du utför!

Alice Bah Kuhnke, generaldirektör,
Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor

VALÅR I KLASSRUMMET

© Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor 2014

projektledare Emeli Hedenström

redaktör Anna Holmlin Nilsson

text Anna Holmlin Nilsson, Emeli Hedenström,

Henrik Karlsson och Anders Hagquist.

Övriga skribenter anges intill respektive text.

textredigering Ingrid Bohlin

grafisk form Cristián Serrano

omslagsbild Jörgen Wiklund/Scandinav Bildbyrå

tryck EO Grafiska

distribution Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor

Box 17801, 118 94 Stockholm

tfn 08-566 219 00

e-post: info@mucf.se

webbplats: www.mucf.se

Utgivare

Magasinet ges ut av Myndigheten för
ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)
och Sveriges Utbildningsradio AB (UR).

VALÅR I NR 3 KLASSRUMMET

Nästa nummer
kommer i oktober 2014

Nr 3 kommer att innehålla:

- Vad kan skolan göra för att stimulera engagemanget och intresset för samhällsfrågor även efter valet och när det inte är valår?
- Tips på material samt artiklar och intervjuer som kan användas i klassrummet även efter valet.

Innehåll

 04 VALÅR I KLASSRUMMET:
Höstens allmänna val

 14 POLITIK I SKOLAN:
Om, genom och för

 26 TIPS PÅ MATERIAL:
Program från UR

 05 Ungdomsminister
Maria Arnholtz

 16 Starka känslor
vid politikerbesök

 30 TIPS PÅ MATERIAL:
Höj rösten!/MUCF

 06 Från "tråkig" politik
till engagemang

 18 Rollspel – Verkliga problem
i fiktiva miljöer

 30 TIPS PÅ MATERIAL:
Sveriges riksdag

 08 Skolval engagerar hela
skolan inför riksdagsvalet

 24 TIPS PÅ MATERIAL:
Centrum för lättläst

 31 TIPS PÅ MATERIAL:
Statens medieråd

 10 Elever om skolval "Det
handlar ju om demokrati"

 25 TIPS PÅ MATERIAL:
Valmyndigheten

 31 TIPS PÅ MATERIAL:
Skolverket

 12 POLITIK I SKOLAN:
Utmaningar och möjligheter

 25 TIPS PÅ MATERIAL:
Forum för levande historia

Höstens allmänna val i klassrummet

Utifrån läroplanerna för grundskolan och gymnasieskolan ingår det i skolans uppdrag att förmedla kunskap om de grundläggande demokratiska värderingarna i det svenska samhället. Men inte enbart, undervisningen ska dessutom bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna på att delta aktivt i samhället.

I grundskolan ska varje elev ha fått kunskaper om samhällets lagar och normer, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar. Efter gymnasieskolan ska varje elev ha förutsättningar att kunna delta i demokratiska beslutsprocesser samt ha kunskap om internationell samverkan och globala samband.

Skolan ska i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt förhållningssätt. Läraren ska också öppet redovisa olika värderingar och uppfattningar samt diskutera konflikter som kan uppstå när dessa krockar.

Utmaningar och svåra frågor

I det här numret av Valår i klassrummet fokuserar vi på vilka utmaningar skolan kan möta i undervisningen under ett valår. I magasinet hittar du många tips och mycket inspiration som kan hjälpa dig att möta utmaningar och arbeta med svåra frågor i undervisningen inför riksdagsvalet samt kommun- och landstingsvalen. Här finns exempel på hur skolan kan arbeta med demokrati- och värdegrundsfrågor, hur man kan prata om politik, vad man ska tänka på när skolan

bjuder in partier och vikten av ett källkritiskt förhållningssätt.

Vi tar upp hur skolan kan väcka elevernas intresse och engagemang genom att delta i skolval och att arbeta med rollspel, samt hur man kan lyfta frågor som eleverna själva brinner för och på så sätt väcka ett engagemang för politiken. Bland annat kan skolan arbeta med teve- och radioprogram från UR, och tillföra nya kunskaper genom ljud och bild som släpper in fler röster i klassrummet.

Det mesta av undervisningen i demokrati och hur Sverige styrs genomförs förmodligen inom ramen för ämnet samhällskunskap. Men det här området lämpar sig också bra att arbeta med i andra ämnen, vilket ligger väl i linje med uppdraget att alla elever, i såväl grundskola som gymnasium, ska ges möjlighet att arbeta ämnesövergripande. Beroende på vilka frågor som förbereds inför till exempel ett rollspel så kan arbetet ofta inkludera i stort sett skolans alla ämnen.

om VALÅR I KLASSRUMMET

Magasinet innehåller artiklar, intervjuer, tips och länkar till informationsmaterial inför höstens allmänna val och undervisning om demokrati. Du får bland annat information om Skolval 2014, rollspel, vilka teve- och radioprogram UR gör under valåret, och mycket mer från ett flertal myndigheter och organisationer.

Förhoppningsvis kan magasinets innehåll inspirera och ge det stöd du som lärare behöver, oavsett på vilken nivå du arbetar eller vilka förkunskaper du och dina elever har.

Skolverket (2011). Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011.

Skolverket (2011). Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011.

Ungdomsminister Maria Arnholm

För ungdomsminister Maria Arnholm är ungas möjligheter till inflytande och engagemang i samhället också en fråga om deras välbefinnande. Hon anser att skolan har en betydelsefull roll i det arbetet och att anordna skolval är en bra metod att engagera eleverna.

Ungdomsminister Maria Arnholm menar att det är viktigt att alla unga får delta i skolval och därmed vara med i en demokratisk process.

– Om unga tycker att de har inflytande i samhället kan de också känna att de har makt över sina liv. Det skapar självrespekt, framtidstro och förtroende för hur samhället styrs. Alla som fattar beslut som rör unga, i till exempel skolor och kommuner, har ett ansvar för att stimulera och tillvarata ungas engagemang.

Regeringen har nyligen presenterat en ungdomspolitisk proposition *Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande*.

– I den pekar vi ut flera områden som jag tycker att alla beslutsfattare ska arbeta med för att förbättra levnadsvillkoren för unga. Ett av de viktigaste är ungas möjlighet till makt och inflytande. Vi måste göra mer för att unga ska kunna vara delaktiga och aktiva i samhället.

För Maria är det en fråga om att unga ska känna att man lyssnar på dem och att de är en del i samhället. Det stärker var och ens självkänsla och det motverkar att unga människor känner utanförskap.

– Vi måste verka för att de unga ska vara aktörer i sina egna liv.

Det handlar också om att förmedla kunskap om demokratiska spelregler och mänskliga rättigheter. Maria

menar att det är viktigt att skapa möjligheter för unga att diskutera värderingar och samhällsfrågor, både med varandra och med vuxna.

– På mina resor runt om i landet möter jag mycket engagemang. Många vill påverka och många vill diskutera. Det är viktigt att vi ger dem de allra bästa möjligheterna. Många finner också egna vägar och uttryckssätt.

Maria talar intensivt om de insatser som redan görs av samhället och olika organisationer. Hon säger sig vara imponerad av alla aktiva ungdomar, lärare och föreningsmäniskor hon träffar.

– Jag ser alla dessa människor som inspiration för att försöka göra ännu mer. Vi måste nå fler unga och inte minst bland de som inte vill engagera sig i traditionella föreningar. Även de måste få möjlighet att uttrycka sig, även om det inte sker i föreningslivet, säger Maria.

– Sedan får vi inte glömma att också stötta de som redan är engagerade. Vi vet att många som är aktiva i politiken, i elevkåren eller i föreningslivet, hoppar av efter ett tag. Det kan naturligtvis bero på att intressen ändras, men många hoppar av för att de inte känner sig behandlade med respekt. Alla vi som träffar dessa unga måste göra vad vi kan för att de ska fortsätta att vilja engagera sig.

Skolan har självklart en betydelsefull roll i arbetet med att väcka ungas intresse för hur samhället styrs.

– Att anordna skolval är en viktig insats. Skolan fångar upp samhällsdebatten och unga tränas i att rösta. Skolvalet blir en spegelbild av den formella demokratiska processen och det är bra. Varje skola bestämmer själv om de vill anordna skolval, men jag kan inte se ett enda skäl till varför man inte ska göra det. Jag har den största respekt för att lärare och rektorer har många arbetsuppgifter, men med planering tycker jag att varje skola borde kunna göra det.

Att arrangera ett skolval innebär att ta ställning till hur det ska genomföras, till exempel vilka som ska få komma till skolan och hur debatter ska hanteras. Men detta är inget Maria tycker att man ska tveka inför.

– Det finns bra riktlinjer för hur valen ska genomföras. Visst, det kan bli diskussioner, men de kan hanteras och dessutom bli en del i en lärande process. Skolval handlar inte bara om själva röstandet, utan om hela processen och om att lära känna partierna via debatter och möten med politiskt aktiva. Det kan göras till en fantastisk lektion i demokrati och betydelsen av engagemang.

Han förvandlar ”tråkig” politik till engagemang hos sina elever

Henrik Holfve, högstadielärare på Gottsundaskolan i Uppsala

text: Emma Stark

Henriks erfarenhet är att ordet politik först kan upplevas som ”tråkigt” bland eleverna, men att diskussioner om sakfrågor, och hur kommunala beslut påverkar deras vardag, skapar engagemang.

Gottsundaskolan ligger nära Gottsunda centrum i Uppsala och har ungefär 400 elever i årskurs 6–9. Skolan har bland annat fotbollsprofil och lockar elever från hela Uppsala. I höst kommer de att anordna skolval, besöka valstugor och samarbeta med kommunen som planerar politikdagar på mötesplatsen Treklang-en i närheten. Att arbeta med rollspel och frågor som på riktigt påverkar dem engagerar eleverna.

I årskurs sex brukar eleverna få skapa egna partier med ideologi, partilogga och valaffischer, en mycket populär uppgift. Därefter går klassen till val. Förra gången vann godispartiet som ville ta bort godisförbudet på skolan.

– De brukar bli väldigt inne i det. Olika elever är intresserade av olika saker. Några lägger ned jättemycket tid på att göra valaffischer, säger Henrik.

Hur skulle du säga att elevernas intresse för politik ser ut?

– Eleverna är ofta intresserade av sakfrågor, men om du säger politik då är det tråkigt. Om man då går igenom ett politiskt beslut som faktiskt påverkar dem, då är de oftast intresserade, fortsätter Henrik. Det

”*En uppgift har varit att de ska försöka påverka någon på riktigt, det brukar intressera eleverna.*”

som är intressant är att få reda på hur det påverkar mig i min vardag.

En uppgift har varit att de ska försöka påverka någon på riktigt, det brukar intressera eleverna.

– Ofta går jag igenom vad som krävs, till exempel för ett beslut om en fotbollsplan. Jag berättar att då är det fritidsnämnden som fattar beslut och att politikerna beslutar utifrån underlag från anställda tjänstemän. Om du som ungdom inte för fram dina åsikter

och förklarar för dem som ska ta beslutet hur du påverkas, så kommer de inte att bry sig om din åsikt. Ju starkare du kan visa att du har en åsikt, desto större chans har du att påverka, säger Henrik.

En händelse som engagerade många av eleverna, och även deras föräldrar, var när kommunen skulle fixa i ordning en tennishall som lagts ned. Eftersom det finns många fotbollselever på skolan så tyckte de att det borde byggas en inomhusplan där.

– Nu blev det inte så, det blev en boulevall istället och det blev ganska många besvikna över. Men då följde vi ärendet från början – var fattas beslut, var är beslutet nu och vad kommer de att fatta för beslut? Om det inte har någon direkt påverkan på deras liv så är det ju få elever som tycker att kommunpolitik är spännande, men i det här fallet tyckte de att det var intressant att följa ärendet. Vi kanske inte kan göra så mycket nu, men vi kan i alla fall undersöka vad de olika politikerna tycker i sakfrågan, säger Henrik.

foto: Colourbox.com

Hur tycker du att man som lärare kan använda riktiga händelser i undervisningen?

– Omvärldskunskap är en viktig del av undervisningen, idag har vi till exempel diskuterat protester som uppstått när politiker kommit till Uppsala. Vi har diskuterat hur man protesterar och om det är demokratiskt att protestera mot en vald politiker.

I geografin i årskurs 9 har eleverna fått i uppdrag att påverka något politiskt inom hållbar utveckling. En grupp har en sida på Facebook för att få fler att åka tåg eller cykla och några elever har gjort Youtubefilmer om vad man kan förändra i sin vardag för att vi ska få ett mer hållbart samhälle,

– Många är djupt oroade över planeten. Om man slår på teven så ser man att FN:s klimatpanel säger att det är mer eller mindre kört om vi inte ändrar vår livsstil.

Global uppvärmning och hur vi ska ha en hållbar utveckling oroar dem, inte hur stort skattetrycket ska vara. Jag tror att många gånger gör arbetssätten att det blir roligare. Att bara läsa om det blir ganska torrt. Det är det absolut mest självgående arbetsom-

”Många är djupt oroade över planeten. Om man slår på teven så ser man att FN:s klimatpanel säger att det är mer eller mindre kört om vi inte ändrar vår livsstil.”

råde jag haft, de jobbar med det hemma och på kvällarna, berättar Henrik.

Inför valen brukar niorna besöka partiernas valstugor. Eleverna får förbereda tre frågor om något de är intresserade av och sedan fråga politikerna vad de har för åsikter.

Blir de förvånade över hur politikerna är eller får de sina fördomar bekräftade?

– Jag tror att vi vuxna har betydligt mer fördomar om politiker än vad ungdomar har, de har inte blivit lika luttrade. De kan säga ”jaha, men de lyssnade på vad vi sa och jag fick svar på mina frågor”. Eleverna brukar vara ganska nöjda.

Henrik har följande tips till lärare som ska jobba med elever under valrörelsen.

– Det är bra att ha handfasta saker att arbeta med som att arbeta med

något konkret som påverkar dem. Politiska beslut är inte så heta alla gånger men om du till exempel talar om att barn- och utbildningsnämnden diskuterar en skolnedläggning, då blir det mer intressant.

Skolval engagerar hela skolan inför riksdagsvalet

I höst kan skolor runt om i landet kostnadsfritt arrangera skolval inför riksdagsvalet. Skolval är ett sätt för skolan att arbeta med sitt demokratiuppdrag att ge eleverna möjlighet att lära sig om den demokratiska processen och samtidigt bilda sin egen politiska uppfattning.

För en skola är det här ett bra tillfälle att ta vara på den nyfikenhet och det intresse som en valrörelse väcker.

Att arrangera skolval är ett utmärkt sätt att skapa intresse och sätta igång politiska diskussioner

i elevernas värld. Genom att eleverna får ta ställning och praktiskt får prova hur det går till att rösta så lär de sig hur demokratin och politiken fungerar i Sverige. Under våren arrangerades för första gången skolval inför Europa-

parlamentsvalet, vilket satte fokus på frågor som diskuteras och beslutas inom EU och hur det påverkar oss i Sverige. Det var 270 skolor som deltog och cirka 120 000 elever hade möjlighet att delta i skolvalet.

Resultat från skolval inför Europaparlamentsvalet

- Av 270 deltagande skolor har 234 skolor rapporterat in resultat.
- Antal röstande elever: 44 780.
- Valdeltagande: 45,8 procent.
- Resultat för enskilda skolor, kommuner eller län hittar du på webbplatsen: www.skolval2014.se

SLUTGILTIGT RESULTAT FÖR SKOLVAL 2014 EUROPAPARLAMENTET

M – Moderaterna, C – Centerpartiet, FP – Folkpartiet liberalerna, KD – Kristdemokraterna, S – Arbetarepartiet-Socialdemokraterna, V – Vänsterpartiet, MP – Miljöpartiet de gröna, SD – Sverigedemokraterna, PP – Piratpartiet, JL – Junilistan, FI – Feministiskt initiativ.

Engagemangstips från elever och lärare:

Många av skolorna som arrangerar skolval arrangerar också kringaktiviteter som ska hjälpa eleverna att ta ställning. Det kan vara debatter, temadagar, bokbord och andra aktiviteter både i och utanför klassrummet. I april i år genomfördes en informationsturné om Skolval 2014 där skolor runt om i landet som är intresserade av att arrangera skolval fick möjlighet att veta mer och ställa frågor. Ett uppskattat inslag under träffarna var när elever och lärare som deltog fick fundera kring hur de kan skapa engagemang just på sin skola.

Speakers corner

Hela processen startar med en enkät till eleverna med frågor som handlar om EU. Under tre veckors tid bombarderas skolan varje vecka av en konkret fråga som diskuteras utifrån den enkät som eleverna besvarat. Detta leder i sin tur till minidebatter i klassrummen, speakers corner på fredagarna, chans att uttrycka sin åsikt, debattera och så vidare. Genom detta ökar möjligheterna för eleverna att hitta ett parti som står för samma åsikter som de själva.

Tillgänglig debatt – alla ska förstå

De som debatterar ska snacka på ett sätt som alla kan förstå. Drömmen är att politikerna kommer med i debatten. Även eleverna ska få debattera mot varandra. Utgå från vad eleverna tycker är viktigt och att de får konkreta svar kring sina frågor. Samla frågorna på en anslagstavla eller i någon form av låda. Låt frågorna vara anonyma.

Fyra hörns frågegrej med politiker

Konkreta frågor som eleverna tillsammans med politiska ungdomsförbund får ta ställning till och individuellt får varje elev ställa sig i det hörn som symboliserar det svar på frågan som man sympatiserar med.

Inför höstens skolval 2014

- Alla skolor med elever i årskurs 7–9 och gymnasiet kan enkelt och kostnadsfritt arrangera skolval.
- När skolvalet är genomfört räknar skolorna ihop sina röster och rapporterar in resultatet på www.skolval2014.se
- Under perioden 1–12 september kan skolorna arrangera skolval inför riksdagsvalet.
- Alla inrapporterade resultat sammanställs nationellt. Det preliminära skolvalsresultatet presenteras i samband med att vallokalerna stänger den 14 september.
- Inför skolvalet skickas ett paket med valsedlar, valkuvert och tydliga instruktioner för valets genomförande ut till den ansvariga arrangören på skolan.

Anmäl din skola på webbplatsen
www.skolval2014.se

Heldag om val (klassvis)

Dagen kan innehålla: konkret valinformation genom en föreläsning av en person som är neutral inom allmän information, workshoppar som ger eleverna möjlighet att lära sig mer om olika partier samt rollspel i form av debatt – eleverna blir tilldelade de olika partierna genom lottnings och sedan sker en debatt med de politiska ungdomsförbunden. Under dagen ska skolan fyllas av färgglada affischer och denna heldag sker kombinerat med skolämnen. Dagen därpå genomförs skolvalet. "Mentometer" används för att kunna publicera statistik under dagen. Sedan en live-valvaka. Dagarna fylls även med fika och godis!

ELEVER OM SKOLVAL

”DET HANDLAR JU OM DEMOKRATI”

text: Emma Stark

Erik Blom, högstadielev på Sofia skola i Stockholm

Under vårterminen, då Erik gick i årskurs 8, var han med och arrangerade skolval inför Europaparlamentsvalet på skolan.

Hur var det att rösta i skolvalet?

– Jag tyckte det var bra eftersom det liknar det riktiga valet. Det är bra att lära sig hur det fungerar när man röstar, det är en bra demokratiskola.

Vilken betydelse tror du att skolvalet kan ha?

– Det är bra att visa vad unga tycker och det är kul att ta politisk ställning och fundera på hur man själv ställer sig till de olika frågorna. Även om det inte har någon egentlig påverkan så är det ett verktyg för att lära sig hur det funkar att rösta, kolla vad de

olika partierna tycker och vad som stämmer bäst med ens egen åsikt.

Vad tycker du att skolorna ska tänka på för att engagera eleverna i skolvalet?

– Jag tycker det är viktigt att man konkretiserar de frågor som partierna driver så att man förstår att politik inte är långt borta utan nära och att det påverkar en i allra högsta grad. Och det är viktigt att man bjuder in partierna till skolan så att alla får chansen att höra vad de tycker. Det är också viktigt att eleverna är med och arrangerar skolvalet och att det är ett samarbete mellan eleverna och lärarna.

Hur kan man som elev förbereda sig för att rösta i skolvalet?

– Man kan följa med i samhällsdebatten, läsa tidningar, lyssna på radio och prata med de politiska partierna.

Tror du att skolvalet kan göra eleverna mer intresserade av politik?

– Ja, det är det jag tror, för när man får möjligheten att rösta så tror jag det finns en större benägenhet att bli intresserad av politik.

Sophie Pousette, Alexander de Sousa och Towa Karlsson går på Södra Latins gymnasium i Stockholm. De är alla tre engagerade i kulturella utskottet inom skolans elevkår.

Gymnasieelever på Södra Latin i Stockholm

I våras var de med och arrangerade skolvalet inför Europaparlamentsvalet och i samband med det bland annat en föreläsning med demokratiministern och en partidebatt.

Vad tyckte ni om att rösta i skolvalet?

– Det var en självklarhet. Det handlar ju om demokrati. Även om det här valet inte påverkar på riktigt så visar det ändå vad vi tycker och det är intressant att se. Det är kul om så många som möjligt röstar och visar vad de tycker. Det är kul om vi har ett högt valdeltagande när det är så lågt i det riktiga Europaparlamentsvalet, då är det bra att visa att vi bryr oss om det här, säger Towa.

– Vi var ju allihop röstmottagare, så själva röstandet var kanske inte jättespeciellt eller dramatiskt för oss, tillägger Alexander och skrattar.

– För mig har det alltid känts självklart att rösta i skolval, inte bara för att man sänder en signal till de andra eleverna och kommunalpolitikerna om vad vi är intresserade av, men också för att man övar sig. Många har sagt att de inte har någon aning om hur det funkar med valsedlar.

Men samtidigt är det paradoxalt att vår första erfarenhet av demokrati och val är ett val som inte får någon verkan, säger Sophie.

Men spelar skolvalet någon roll?

– Det spelar kanske roll, folk får upp ögonen för vad vi är intresserade av, säger Sophie.

Är det viktigt att anordna aktiviteter i samband med skolvalet?

– Det tror jag absolut, säger Sophie. Är man inte så insatt så tror jag att det är väldigt viktigt att få möjlighet att få den kunskapen i samband med valet. Här får vi ju möjlighet att lyfta de frågor som är aktuella för oss elever.

Sophie berättar att debatten de anordnade bland annat handlade om miljö, migration, utrikespolitik, jämställdhet och hbtq-rättigheter. Många elever sa inför skolvalet att

de inte hade koll på partierna och inte visste hur de skulle rösta.

Vad kan man göra från skolans sida för att eleverna ska känna att de har koll?

– Kanske ha ännu fler debatter och studera partiprogram, säger Alexander.

Borde man ta upp mer om politik i undervisningen?

– Oh ja, inte vinklat, men man borde prata om politik och om hur du som elev ingår i politiken och hur du kan engagera dig. Var ska vi annars få den informationen? Jag tycker det borde vara självklart med skolbesök och skoldebatter, helt enkelt mer kontakt mellan unga väljare och politiker, säger Sophie.

Vad har ni för tips till dem som ska arrangera skolval i höst?

– Framförhållning. Vi blev tillsatta några veckor innan det här så vi hade ganska kort tid på oss för att få ut information och få hit politiker, säger Alexander.

– Att ha en bredd av olika aktiviteter för att fånga upp alla elever. Om det finns elever som hänger mycket på Twitter, sprid information där till exempel. Och man bör absolut inte schemalägga valet. Det ska vara frivilligt, men alla ska veta om det, säger Sophie.

– Man blir inte så peppad att rösta i framtiden heller om läraren säger att nu går vi och röstar allihop, säger Towa.

POLITIK I SKOLAN

Utmaningar och möjligheter

Inför valåret fick Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor i uppdrag av regeringen att ta fram ett stödmaterial till lärare om politisk information och politiska partier i skolan. Uppdraget resulterade i metodmaterialet *Prata politik!* – ett metodmaterial om demokratiska samtal i skolan.

Syftet med materialet är att göra det enklare för skolorna att arbeta systematiskt och kvalitativt med samtal om politik i skolan och att ge stöd till lärare på skolor som bjuder in politiska partier.

Läs och bläddra i materialet och plocka de bitar som du tycker att ni på er skola kan ha användning av eller de frågeställningar som ni kan diskutera vidare med eleverna.

Prata om politik – en svår balansgång?

Politisk information finns överallt – även i skolan. Eleverna möter politiska budskap i sin vardag genom nyheter, sociala medier och diskussioner. För partier och andra föreningar är skolan också en viktig kanal för att nå unga, eventuella nya medlemmar eller röster, framförallt när det är valår. Förutom att vara en plats där barn och unga tillgodogör sig kunskap så är skolan en mötesplats och den plats där en ung människa befinner sig en stor del av sin tid. Kanske är det i skolan som en elev för första gången träffar en kommunpolitiker, en annan ung människa som valt att engagera sig politiskt eller lär sig om hur samhället fungerar och vilka rättigheter man har enligt barnkonventionen.

En skola som är öppen för omgivningen, och dit partier och andra organisationer är välkomna för att möta eleverna, kan vara en plats där nya tankar väcks som eleven på olika sätt förvaltar livet ut. Det är också ett sätt att ta tillvara det engagemang som redan finns och utgå från de frågor som är viktiga för eleverna där och då.

Att diskutera politik i skolan och att bjuda in de politiska partierna väcker frågor

- Hur kan skolan se till att alla partier är välkomna under samma förutsättningar?
- Hur kan du som lärare se till att valfrågorna tas upp på ett sakligt och allsidigt sätt?
- Vad innebär det att vara en skola där politiska diskussioner främjas samtidigt som skolan inte är värdeneutral?

Precis som många andra metoder och resurser så är metodmaterialet *Prata politik!* inget facit för hur ni på bästa sätt kan arbeta med de utmaningar som skolan

ställs inför under ett valår. Det är ni som arbetar på skolan, pedagoger och övrig personal, som är experter i er egen verksamhet. Det är även ni som tillsammans med eleverna kan svara på de frågor som väcks. Hur vill vi göra på vår skola?

Kanske har ni på er skola arbetat länge med de politiska partierna men vill få nya idéer eller kanske har du som samhällskunskapslärare för första gången fått ansvaret för att planera skolans partidebatt och letar efter metoder och tips på hur ni kan göra? Förhoppningsvis kan metodmaterialet ge stöd och inspiration till att utveckla arbetet med politisk information och partiernas närvaro på skolan. Materialet presenterar olika förhållningssätt och perspektiv samt flera konkreta tips och metoder.

Det kollegiala lärandet en viktig framgångsfaktor

Det kollegiala lärandet innebär att lärare samarbetar genom att systematiskt analysera och utvärdera både det egna arbetet och varandras arbete för att tillägna sig nya kunskaper. Ta möjligheten som finns att i lärarkollegiet, och bland övrig personal, skapa en miljö där alla känner sig trygga i att utvärdera och diskutera hur ni kan utveckla ert arbete. I metodmaterialet finns frågeställningar som ni kan diskutera tillsammans.

Prata politik! är tänkt att vara en resurs för alla lärare, inte bara samhällslärare, i arbetet med att skapa utrymme för samtal om politik i skolan.

Ladda ned *Prata politik!* på: www.mucf.se

POLITIK I SKOLAN

Om, genom och för

– skolans arbete med kunskaper och värden

text: Hugo Wester

Hugo Wester, SO-lärare, tidigare verksam vid Forum för levande historia, nu expert på Skolverket i arbetet om värdegrund och mot kränkande behandling.

Demokratin mår bäst av att inte tas för given. Detta pekar på ansvar och behov av aktivitet hos individen. Förmågor som att kunna läsa, räkna, förstå någons åsikt och formulera en egen, att kritiskt kunna granska information och budskap – alla dessa förmågor främjar möjligheten för individen att aktivt delta i demokratin.

Därför har svensk skola sedan efterkrigstiden haft ett tydligt demokratiuppdrag. Ett medborgarfostrande uppdrag där skolan på samma gång är en såväl förändrande som bevarande kraft för att värna om vår gemensamma demokrati.

Syftet med utbildning är att barn och elever ska utveckla kunskaper och värden. Det är **ett** uppdrag – inte ett kunskapsuppdrag och ett värdegrundsuppdrag. Ingen verksam i förskola och skola skulle på allvar säga att man kan jobba med kunskaper ena dagen och värden den andra.

Skolans arbete med dessa frågor kan beskrivas med hjälp av perspektiven *om*, *genom* och *för*. Barn och elever utvecklar kunskaper **om** demokrati och mänskliga rättigheter. Detta sker **genom** att demokratiska principer genomsyrar arbetet i skolan. Då utvecklar barn och elever förmågor **för** att aktivt kunna verka i demokratin.

Skolans värdegrund består av ett antal normerande värden: människolivets okränkbarhet; individens frihet och integritet; alla människors lika värde; jämställdhet och solidaritet mellan människor (skollagen 2010:800, 1 kap. § 4).

Dessa värden är genom skollagen framtagna på demokratisk grund i riksdagen. Det är stora fina ord. Text som måste ges mening och omsättas i en praktik ute i skolan. Hela tiden. Av alla. Personal och elever. Annars kan det lätt bli så att man tar dem för givna. Eller att man tror att man menar samma saker fast man inte gör det. Avgörande är också synen

på barn och elever som aktiva nu och inte att de ska förberedas för att bli aktiva senare. Att göra demokrati är något annat än att göras demokratisk. Demokratisk kompetens utvecklas i samspel mellan människor.

Under våren har frågan om politiska partier i skolan varit aktuell. Skolverkets hållning är att försöka ge skolorna stöd i den rätt svåra frågan kring hur regelverket ska tolkas. Vi vill att rektorerna beslutar att hålla dörren öppen för ett samarbete med politiska partier i skolan. Detta i linje med skolans uppdrag kring kunskaper och värden. Att ta in verkligheten i skolan och ta skolan ut i verkligheten. Detta ställer höga krav på skolpersonalens egna demokratiska kompetens. Därför ger vi ut stödmaterial och svarar på frågor. Vi hänvisar också till stöd från andra myndigheter.

foto: Colourbox.com

Lärare och elever tillsammans

Under ett valår ges goda möjligheter för lärande **om** och **för** demokrati och mänskliga rättigheter. Att lärare och elever tillsammans sätter sig in i regelverket kring politiska partiers närvaro i skolan möjliggör lärande samtal kring komplexa delar och spänningar i hur demokratin konstrueras och bärs upp. Ta till exempel frågan om varför yttrandefriheten är så långt framskriven. Konflikter mellan till exempel rätt till skydd mot kränkning och rätten till yttrandefrihet prövar demokratin till det yttersta. Att elever och lärare gemensamt utifrån dessa aspekter diskuterar politiska partiers

närvaro i skolan inför ett beslut från rektorn är att göra demokrati tillsammans liksom att elever och lärare planerar och genomför aktiviteter med politiska partier i skolan. När företrädare för partierna bjuds in krävs ett bra för-, under- och efterarbete kopplat till aktiviteten.

I detta arbete utvecklar eleverna inte bara kunskaper **om** hur demokrati och mänskliga rättigheter fungerar – de utvecklar också förmågor **för** att aktivt kunna verka i demokratin. De lär sig att kritiskt granska politiska budskap, att lyssna till någons åsikt och formulera en egen.

Skolans värdegrund

Skolan kan aldrig, liksom det demokratiska samhället, bli värdenetral. De värden som skolans värdegrund normerar gäller. Därför måste allt arbete i skolan ske **genom** att demokratiska principer genomsyrar dess organisering och genomförande. Barns och elevers rätt att känna delaktighet och att utöva inflytande kommer in här, liksom att skolan ständigt och alltid måste arbeta för att främja likabehandling utifrån alla människors lika värde och rättigheter. Detta arbete inrymmer också att förebygga att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Om värdegrunden bryts krävs åtgärder. Därför ska budskap och handlingar som strider mot skolans värdegrund aldrig stå oemotsagda. Varken under ett besök av politiska partier eller i annan verksamhet.

Ett starkt värdegrundsarbete i skolan handlar inte bara om rättigheter och skyldigheter – det främjar också barns och elevers möjligheter att lära och utvecklas. Därför (och på det sättet) hänger utbildningens syfte kring kunskaper och värden ihop.

Läs mer om vilka regler och riktlinjer som gäller för skolor i samband med politisk information och politiska partiers närvaro i skolan. Skriften finns att beställa och ladda ned på www.skolverket.se

Skolverket (2012). Politisk information i skolan. Stödmaterial.

Skolverket (2012). Mer om politisk information i skolan. Juridisk vägledning.

Starka känslor vid politikerbesök

Emma Wass, lärare på Agnebergsgymnasiet

text: Emma Stark

För att öka elevernas engagemang inför Europaparlamentsvalet anordnade Agnebergsgymnasiet, en del av Uddevalla gymnasium, en temadag där representanter från de politiska ungdomsförbunden bjöds in till skolan.

Närvaron av de politiska partierna på skolan möttes av blandade reaktioner, vilket ledde till att några av eleverna demonstrerade utanför skolområdet. Emma Wass, lärare i samhällskunskap och psykologi, berättar om sina erfarenheter från vårens händelser.

Skolan bjöd in de partier vars moderpartier finns representerade i riksdagen samt några till. De satt i var sitt klassrum och eleverna kunde sedan välja vilka partier de ville gå till. Med sig hade de frågor som de förberett.

Några elever reagerade dock starkt mot ett av de inbjudna partierna och det bildades ett demonstrationståg utanför skolområdet där även utomstående deltog. Lokaltidningen var där och direktrapporterade. Några av dem som demonstrerade kom från ett annat mindre parti som inte hade bjudits in. De ville också ha tillgång till ett klassrum, men skolan beslutade att demonstrationståget fick hålla sig utanför skolområdet, varifrån de ändå syntes bra från skolan, berättar Emma.

Hur påverkades dagen?

– Det var en väldigt lugn dag som helhet och det gick enligt planerna även om det är klart att det blev lite uppståndelse när det stod ett demonstrationståg med plakat utanför skolan. Det fanns också elever som reagerade på demonstrationståget. Vissa använde ordet löjligt, att det var löjligt att störa en sådan här dag.

”De satt i var sitt klassrum och eleverna kunde sedan välja vilka partier de ville gå till.”

Men då vet jag att både kollegor och rektorer försvarade deras rätt att demonstrera, att det också är demokrati, säger Emma.

Hur tänker ni på skolan kring att bjuda in partier?

– Vi tänker att det handlar om att skolan ska erbjuda en allsidig bild av samhället och att vi har yttrandefrihet. Vi har stött oss väldigt mycket på Skolverkets formuleringar och enligt dem kan man

inte stänga ute ett parti på grund av deras åsikter om de inte uppenbart bryter mot lagen. Men det här är inte enkelt, vi har diskuterat det mycket. Vi har blivit noggrannare med att ta ställning för skolans värdegrund och visa att demokrati inte handlar om att alla tycker likadant, utan demokrati innebär att folk tycker olika men att det är då det är som viktigast att demokrati finns.

Hur har du samtalat om det här med eleverna?

– Före temadagen handlade det mycket om varför en del elever var kritiska och

hur mina elever såg på det. För de deltog inte i de grupper som var öppet kritiska, men de var frågande och lite oroliga. Det blev ett samtal om yttrandefrihet och om att vi försöker visa en allsidig bild av samhället.

När polisen sedan kom blev det en ytterligare diskussion kring varför de kom och vem det är de skyddar och från vad.

– Jag tror de tyckte att det var väldigt intressant och de uttryckte att de lärt sig en del av både temadagen och det som hänt runt den.

Vad har du som lärare lärt dig och vilka erfarenheter har du fått av händelsen?

– Det har varit jättemycket, men det som vi pratat om efteråt och som vi tyckte att vi gjorde bra var att vi höll fast vid det beslut som vi tagit. För det har visat sig att de flesta av eleverna tyckte att det var bra att partierna bjöds in och att dagen blev av.

– Men också att vi aldrig vill tvinga på en elev ett budskap. Det var ingen som tvingades gå in till något av partierna, det var vi tydliga med. Man kan aldrig komma undan budskapet eftersom det finns i tidningar och på teve, men man ska inte behöva konfronteras med människor som tycker så om man är direkt träffad av deras budskap.

Hur tror du att ni hade kunnat förbereda dagen annorlunda?

– Jag tror att vi hade kunnat förankra den bättre hos eleverna om vi haft en diskussion tidigare. De som var emot var väldigt starkt emot och det var en ganska liten grupp som uttryckte detta. Då är det svårt att bedöma hur många som egentligen står bakom. Vi hade förmodligen inte ändrat vårt beslut (att bjuda in det partiet), men vi hade kunnat få en bättre känsla. För som det blev nu så blev det en lite infekterad stämning och en del elever kände sig trampade på.

Emma förklarar att ett sätt att förankra beslutet hade kunnat vara att diskutera frågan i klassröden, tagit den vidare till programråden där elevrepresentanter från alla klasser träffar två lärare och en rektor och sedan tillbaka till klasserna igen.

”*– Samtalet är jätteviktigt och att man försöker att känna av hur stort motstånd det finns och vad det är de är rädda för eller kritiska mot.*”

Vad kan man göra i kollegiet för att stötta varandra?

– Prata om vad vi står för, vilken värdegrund vi har på skolan. Vad kan vi acceptera och vad kan vi inte acceptera? Vi blev väldigt noga med att vara delaktiga och att inte bara lämna eleverna att själva gå runt i salarna. Lärare och skolhälsopersonal fanns hela tiden i närheten. Det får inte vara så att de lämnas ensamma någonstans, det ska finnas vuxna runt omkring.

Vad skulle du vilja skicka med som tips till lärare som står inför en liknande situation i höst?

– Att vara beredda på att det här väcker väldigt mycket känslor och att låta eleverna få uttrycka dem och sina tankar och åsikter, det är

viktigt. Sedan behöver det inte betyda att de får bestämma vilka partier som ska få komma, men att man har ett samtal och att man försöker hitta en förståelse för att man kan vara emot något, men att man ändå kan tycka att de har rätt att komma hit.

– Samtalet är jätteviktigt och att man försöker att känna av hur stort motstånd det finns och vad det är de är rädda för eller kritiska mot. Och att förbereda rent kunskapsmässigt så att eleverna har en grund att stå på.

Är det viktigt att partierna får tillträde till skolan?

– Jag skulle tycka att det var väldigt synd om man valde att ta bort alla partier på grund av att man vill stänga ute vissa. Vi vill ha in lite verklighet också, att de får träffa och prata med människor, inte bara läsa om dem.

– Sedan vill jag säga att vi hade blivit lite rädda om inte en enda elev hade varit kritisk. Vi tyckte faktiskt att det var bra att de protesterade, att det var väldigt bra att de engagerade sig och genomförde det på ett lugnt sätt.

I rollspel möter eleverna verkliga problem i fiktiva miljöer

ROLLSPEL

– en form av upplevelsebaserat lärande

Upplevelsebaserat lärande är ett sammanfattande begrepp för all typ av pedagogik som skapar lärandesituationer genom att eleverna deltar i olika aktiviteter.

Rollspel låter eleverna möta verkliga problem i en simulerad miljö genom att samtala, resonera, förhandla och fatta beslut. Frågorna har inte givna svar och genom att gå in i en roll får eleven möjlighet att se frågorna ur ett annat perspektiv än det egna och på så sätt få en djupare insikt.

Begreppet rollspel är väldigt brett och täcker in allt från FN-rollspel i gymnasieskolan till hobbyrollspel i fantasymiljö. Utifrån en på förhand skapad ram

levandegör deltagarna olika roller i en berättelse. På så sätt upptäcker de ett skeende och ett upplevelsebaserat lärande kommer till stånd.

Rollspel är en form av upplevelsebaserat lärande, andra är till exempel simuleringar, storyline och forumspel.

Läs mer om upplevelsebaserat lärande i skrifterna nedan.
De finns att ladda ned på www.mucf.se

Ungdomsstyrelsen (2010). *Metodik – om upplevelsebaserat lärande.*

Ungdomsstyrelsen (2010). *Pedagogik – om upplevelsebaserat lärande.*

Det nya landet

Det nya landet tar upp frågor om demokrati. Rollspelet är en fiktiv dokusåpa där eleverna spelar olika roller. Varje deltagare tillhör ett specifikt lag och har ett specifikt yrke, vilket påverkar hur de agerar. Handledaren av rollspelet spelar teveproducent. Först ska eleverna bestämma om hur man ska fatta beslut samt vilka som ska ha rätt att sitta i det nya rådet som ska bildas. I diskussionen efteråt får eleverna möjlighet att samtala om sitt agerande och de beslut som de fattat. Här görs även jämförelser mellan *Det nya landet* och "verkligheten".

De övergripande målsättningarna med rollspelet är att:

- ge deltagarna insikter om demokratins fördelar och begränsningar.
- visa demokratins möjligheter till delaktighet och inflytande.
- inspirera deltagarna att fortsätta engagera sig i demokratiska frågor.
- stimulera och uppmuntra eleverna att rösta i riksdagsvalet.

När du får bestämma – ett spel om val till kommun

När du får bestämma är ett rollspel om val till kommunfullmäktige. Spelet finns i två versioner. Skillnaden mellan de två versionerna ligger i diskussionen efteråt samt den mängd information som respektive grupp ska ta ställning till i spelet.

Spelet är indelat i tre faser:

1. Deltagarna delas in i olika partigrupper och får till uppgift att gemensamt skapa politiska förslag.
2. Deltagarna agerar röstberättigade och röstar på något (eller inget) av de förslag som presenterats.
3. Deltagarna återgår till partigruppen för att försöka bilda majoritet och opposition.

Varje fas avslutas med en diskussion utifrån de moment som genomförts under lektionen. Låt gärna deltagarna läsa lite om dagens svenska partier före rollspelet. Ju mer deltagarna får diskutera politik och reflektera över vad den har för roll i samhället, desto bättre kommer spelupplevelsen att vara. Det finns inget krav på att deltagarna ska kunna politiken men oftast ger det en ökad förståelse och möjlighet till djupare analyser efter spelet.

Rollspelen kan laddas ned på www.mucl.se

*Rollspelen *Det nya landet* och *När du får bestämma* – ett val till kommun är baserade på tidigare material med samma namn som utvecklades på uppdrag av Myndigheten för skolutveckling inför valet 2006. Syftet är att öka elevernas kunskaper om och intresse för hur man som ung kan delta i och påverka samhällsutvecklingen. I samband med valet 2010 uppdaterades materialet av GR Utbildning – Upplevelsebaserat Lärande (GRUL) på uppdrag av Myndigheten för ungdoms- och civillsamhällsfrågor (tidigare Ungdomsstyrelsen).*

“Att skriva spel som gör det som kan vara svårt att förstå till något begripligt och roligt är det mest belönande med att designa pedagogiska spel. Jag strävar efter att deltagaren ska få en aha-upplevelse och lust att ta reda på mer fakta om ämnet efter att ha spelat spelet.”

Anna-Karin Linder Krauklis, spelutvecklare på Sverok

Det levande valet

text: Malin Österman

Projektet *Det levande valet* består av två olika rollspel och är ett samarbetsprojekt mellan Sverok – Spelhobbyförbundet och Sveriges elevråd – SVEA. Projektet syftar till att öka intresset för demokrati och politiska processer bland högstadie- och gymnasieelever. Det ena rollspelet, *Rådet*, belyser Europaparlamentsvalet och det andra rollspelet, *Republiken Skolan*, handlar om riksdagsvalet. Rollspelen utspelar sig i fiktiva miljöer där endast fantasin sätter gränser. Till varje rollspel finns diskussionsfrågor som kopplar spelupplevelsen till respektive val.

Rollspel som pedagogisk metod är inte till för att ge färdiga svar, utan dess viktigaste syfte är att väcka tankar om ett ämne och få deltagarna att ställa sig frågor om hur det ser ut i verkligheten. Genom en gemensam spelupplevelse kan det som känns abstrakt i verkligheten – till exempel vårt demokratiska system – konkretiseras och vändas och vridas på.

Mer information om *Det levande valet*, bägge rollspelen samt kostnadsfri nedladdning av spelguiden finns på projektets webbplats. Där kan skolor även boka en utbildad spelledare kostnadsfritt. www.detlevandevalet.se

Nära verkligheten men ändå fiktiv

Där rollspelet *Rådet*, som handlar om Europaparlamentsvalet, behandlade demokratiprocesser på makronivå, har *Republiken Skolan* en vinkel på mikronivå.

Rådet handlade mycket om de problem som uppstår när få människor ska bestämma över många med skiftande förutsättningar att ta del av den demokratiska processen.

Republiken Skolan tar in den demokratiska processen i elevernas vardag. Det blir ett ”tänk om-scenario” på deras egen skola som gör processen mer greppbar för deltagarna. Vad innebär det att fatta beslut, och att tvingas kompromissa med sina åsikter och värderingar? Vad finns det för paralleller till vår verklighet och vårt eget demokratiska system? Det är frågor som ställs i *Republiken Skolan*, men även frågor om makt och ansvar. Vad innebär det att ha politisk makt och vad har de som har den för ansvar gentemot de som röstar?

Republiken Skolan

Ett rollspel om demokratifrågor och riksdagsvalet

I en alternativ nutid har Sveriges skolor skakats av ett elevuppror, där eleverna ockuperat sina skolor och krävt självstyre. Upproret är över, men inga demokratiska val har hållits på skolan. Rollspelet äger rum under ett möte inför de val som ska hållas. Att det hålls ett val på skolan är ett av kraven från Skolverket för att självstyret ska få fortgå. På skolan finns fyra grupperingar som hade olika positioner i upproret. Nu vill alla vara med och bestämma om hur skolans framtid ska se ut, gärna genom att vara det parti som styr skolan.

Eleverna spelar medlemmar i de fyra partierna. Partierna är inte indelade efter en traditionell höger- till vänsterskala utan från

hur mycket elevinflytande de tycker att en skola ska styras med. Några av partierna tycker att samarbete med vuxenvärlden (lärare, tidigare skolledning med flera) är att föredra medan andra tycker att alla delar av skolan ska vara styrda av eleverna. Varje parti har specifika frågor som de tycker är viktigast att prioritera. Under en timmes tid får deltagarna uppleva hur det är att vara politiker och navigera runt opinionsundersökningar, åsiktskompromisser och meningsmotståndare – allt i en för dem välkänd miljö – deras egen skola.

Diskussionen efteråt knyter ihop spelet med stundande riksdagsval, men spelet är inte beroende av valet för att vara aktuellt.

Vad gör vi nu?

"Elevupproret var ett kaos. Elevockupationer av skolor, banderoller, slagord och demonstrationer. Det var en utdragen process där nästan allt skolarbete avstannade. Ur kaoset kom sen ett lugn och en fråga: Vad gör vi nu?"

Elevupproret är över!

"Skolverket, som först var emot upproret, har nu accepterat läget men ställt skarpa krav: Skolan måste styras på demokratisk grund. Elevupproret är över och nu måste alla fundera över hur skolan ska bli demokratisk."

Rösta på vem?

"Och vad tycker eleverna, de som inte grupperat sig? Vad kommer de att rösta på?"

Makten över skolan

"Hur ska valet gå till? Och hur mycket måste varje parti ändra på sig för att få makten? Vilka ska samarbeta? Som det är nu finns det två block som tycker ganska olika i frågan om vem som ska ha makt över skolan. Ett block vill dela makten med lärarna, och består av Stabilitetspartiet och Skolledningspartiet. Det andra blocket tycker att eleverna ska styra över sin egen utbildning utan inblandning från lärare, och består av Moderna skolpartiet och Elevpartiet."

Elever som riksdagspolitiker i klassrummet

text: Cecilia Doyle

Samtidigt som landets skolor fylls med elever och lärare kraftsamlar politikerna inför slutspurten i valrörelsen. Det debatteras på längden och tvären i många olika kanaler. Men hur ser vardagen ut för en person som blivit invald i Sveriges riksdag? Du kan låta dina elever testa uppdraget som folkvald genom att spela *Demokrativerkstaden i klassrummet*.

Demokrativerkstaden i klassrummet är ett rollspel som går ut på att eleverna får pröva på hur det är att vara riksdagsledamot. Det är enheten besök, utbildningen och evenemang vid Riksdagsförvaltningen som utvecklat rollspelet.

– Eleverna får en förståelse för politikens villkor. De får testa hur det är att besluta i viktiga samhällsfrågor, säger Joachim Pettersson som är skolinformatör och som arbetat fram Demokrativerkstaden i klassrummet.

I spelet får eleverna arbeta med olika förslag i partigrupper, utskott och kammarer. Läraren agerar talman och leder eleverna i spelet. Det finns ett stort förberedelsematerial för såväl elever som lärare. Allt kan laddas ned från riksdagens webbplats.

Tips från en lärare

Hur fungerar då rollspelet i praktiken? Ludvig Myrenberg är högstadielärare vid

Franska skolan i Stockholm. Han har vid flera tillfällen spelat Demokrativerkstaden i klassrummet med sina åttor.

– Spelet levandegör en komplicerad process. Många elever lär sig betydligt mer när de får pröva något, istället för att bara läsa om hur det går till, säger han.

I spelet får eleverna, berättar Ludvig, arbeta med olika förmågor.

– Eleverna får öva sig i att samarbeta, förhandla och kommunicera med varandra. Dessutom lär de sig en hel del centrala parlamentariska begrepp.

En viktig del i spelet är att eleverna ska gå in i en roll. De ska inte föra fram sina egna åsikter, vilket enligt Ludvig kan vara en utmaning.

– Den här uppgiften går inte ut på att torgföra de egna åsikterna, istället ska eleverna lära sig de politiska processerna.

Förberedelser och eftersnack

Som lärare behöver du förbereda dig för att kunna genomföra spelet på ett bra sätt. Men Ludvig tycker inte att förberedelserna är särskilt betungande, någon timme max. Däremot är det viktigt att ha tillgång till två klassrum. Ett är nämligen för litet när eleverna ska arbeta i utskott och partigrupper.

Roligt och lärorikt. Det brukar vara kommentarer som Ludvig får från elev-

erna. Självt är han noga med att prioritera efterarbetet, när eleverna ska reflektera över vad de varit med om.

– Då vill jag att de ska lyfta sig ur sin roll. Jag ber dem alltid att skriva ned sina iakttagelser. Vi får sedan en bra diskussion om demokratis kärna. Som lärare märker jag att eleverna fått en större inblick i den komplexa demokratiska processen, säger han.

Förbered dina elever på att Demokrativerkstaden i klassrummet är ett rollspel. Det rådet ger Ludvig till andra lärare som vill köra spelet. Många är ovana vid rollspel och behöver noggranna förberedelser.

Likt Demokrativerkstaden i riksdagen

Elever i årskurs 7–9 och i gymnasiet är målgrupperna för Demokrativerkstaden i klassrummet. Spelet bygger på samma principer som riksdagens Demokrativerkstad som spelas på plats i Riksdagshuset. Där tar enheten besök, utbildning och evenemang emot elever i årskurs 7–9. Demokrativerkstaden i klassrummet vänder sig till de klasser som inte kan besöka riksdagen.

Så till dig som inte har möjlighet att ta med din klass till riksdagens Demokrativerkstad:

– Låt dina elever pröva politikerrollen i sitt eget klassrum, säger Joachim som hoppas att många lärare ger sina klasser den möjligheten såväl under valår som övriga år.

Läs mer om Demokrativerkstaden och ladda ned spelet på riksdagens webbplats: www.riksdagen.se

Fler tips på material ...

På webbplatsen www.mucl.se/valar-i-klassrummet samlar vi tips och direktlänkar till det material vi presenterar i magasinet!

Här får du tips på material som går att använda i undervisningen inför de allmänna valen och kring demokratifrågor.

Rösta på oss!

Riksdagspartiernas valprogram på lättläst svenska

I *Rösta på oss!* kan du läsa sju riksdagspartiers valprogram. De berättar på lättläst svenska vad de tycker är viktigt och varför de tycker att du ska rösta på dem.

Läs, ladda ned och beställ *Rösta på oss!* på www.lattlast.se/rostaapaoss

MATERIAL OM
Demokrati och val i Sverige

Valskola 2014

Valskola 2014 är en lättläst bok för alla som vill lära sig mer om demokrati, val och politik. Du får svar på de här frågorna och många fler!

- Vem får egentligen rösta i valet? • Får alla rösta i alla val? • Var någonstans är det jag ska gå och rösta? • Varför behöver vi bry

- oss om hur franska politiker satt för flera hundra år sedan? • Vad har en riksdagsman för lön? • Vad händer om jag kryssar en politiker? • Vilka är det största partierna?

Valskola 2014 har 94 sidor, du kan läsa en bit ur boken och beställa den på www.8sidor.se/valskola

Nyhetsajten Alla Väljare

På www.allavaljare.se rapporterar Centrum för lättläst från valrörelsen. Där finns det information om partiernas politik, svar på läsarfrågor samt en guide till hur demokratin fungerar och hur man röstar. Alla Väljare vänder sig till personer som behöver lättlästa nyheter och information om valet. Det kan vara personer som har svenska som andraspråk, som är otränade läsare eller har en funktionsnedsättning. Målet är att ge alla väljare möjlighet att bli delaktiga i den svenska demokratin. Läs mer på www.allavaljare.se

MATERIAL OM
Demokrati och val i Sverige

Valmyndigheten

På valmyndighetens webbplats hittar du information om det svenska valsystemet och hur det fungerar. Här finns bland annat informationsmaterialet *Val i Sverige* och *Valet i fickformat: Val till riksdagen, kommun- och*

landstingsfullmäktige 2014. Dessa två broschyrer skickas tillsammans med valedlarna ut till skolor som anmält sig till höstens skolval inför riksdagsvalet.

Valmyndigheten tillhandahåller även lättläst material och material

på olika språk, exempelvis: *Att rösta*, en broschyr om valet på 10 språk och *Så här röstar du*, en broschyr skriven på lättläst svenska.

Du hittar broschyerna på www.val.se

UPPDRAG: DEMOKRATI

MATERIAL OM
Demokrati

Uppdrag: Demokrati

– 22 workshoppar för klassrummet som utvecklar elevernas kunskap och inspirerar till reflektion om samhällsfrågor. Demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter problematiseras utifrån historiska händelser och levnadsöden.

På Forum för levande historias webbplats finns en ingång för lärare som heter *För klassrummet*, där finns förutom *Uppdrag: Demokrati* bland annat övningar och handledningar.

Workshopparna hittar du på:
www.levandehistoria.se

FORUM
FÖR
LEVANDE
HISTORIA

E-post: info@levandehistoria.se
Hemsida: www.levandehistoria.se
Telefon: 08-723 87 68

Program från Utbildningsradion

Webb

Film

Teve

Radio

Årskurs 4–6

Årskurs 7–9

Gymnasiet

Under valåret gör UR flera olika satsningar som kan användas i planeringsarbetet och i undervisningen om demokrati-frågor och frågor kopplade till höstens val. Allt material som nämns här hittar du på UR:s webbplats: www.ur.se

Påverka och påverkas i en demokrati

Skolan ska förmedla kunskaper om de demokratiska grundläggande värdena till eleverna och det är viktigt att kontinuerligt genomföra ett demokratiarbete som också genomsyrar undervisningen i alla ämnen.

På UR:s webb finns exempel på hur lärare kan använda program som handlar om politik, demokrati, tolerans och värdegrundsfrågor. Programmen bidrar till att öka elevernas förståelse för förutsättningarna, möjligheterna och utmaningarna i ett demokratiskt samhälle.

Webbinnehållet kommer att kompletteras när nya program tillkommer och är tänkt att vara användbart även efter valåret 2014.

Människor för ändring

4-6 7-9

I alla tider har samhällsförändring börjat med att människor vågat drömma, velat förändra och orkat kämpa. Men vad förändrar ett samhälle mer genomgripande och långsiktigt? Och kan man som enskild person göra skillnad? I serien *Människor för ändring* berättas bland annat om rösträttskampen Selma Lagerlöfs nytänkande, uppfinnaren Alfred Nobels kamp för att skapa en bättre framtid, Raoul Wallenbergs civilkurage som världsmedborgare och demonstrerande arbetare i Ådalen som ville ha tryggare anställningar. Berättelserna handlar om dåtid, men lika mycket om nutid. Det är människor och händelser som på ett eller annat sätt varit med och förändrat samhället för alltid.

Ålder: Teveserien är avsedd för årskurs 4–6 men kan även användas i årskurs 7.

TIPSAR

Klippfunktionen!

Programmen kan användas i undervisningen genom att till exempel plocka ut klipp som passar innehållet i lektionen.

Hur du klipper i UR:s program framgår tydligt i filken *Skapa klipp* under respektive program. Det finns också en instruktionsfilm på UR:s webbplats.

www.ur.se

Dröm om demokrati

4-6 7-9

I serien *Dröm om demokrati* ges en grundkurs i hur demokratin fungerar i Sverige. Tittaren får stifta bekantskap med vår konstitution, våra grundlagar, de olika valen man kan rösta i samt hur den politiska makten fördelas efter valresultaten. Programmen ger även ett historiskt perspektiv på kampen för allmän rösträtt, kvinnokamp och rättvisa villkor på arbetsmarknaden. Vi stiftar bekantskap med människor och organisationer som driver frågor utanför det politiska systemet samt med olika företrädare för de politiska blocken i Sverige.

Efter serien kommer tittaren att förstå skillnaden mellan diktatur och demokrati,

Thomas Hedengran agerar diktator i UR:s *Dröm om demokrati*.

fri press och propaganda. Vad som är höger och vänster i politiken samt ha förståelse för hur skatterna används i Sverige. Vikten av att rösta och att göra sin röst hörd blir tydlig då det i serien framgår att det är avgörande i en sund demokrati. Lärarhandledning finns.

Ålder: Teveserie i sex delar avsedd för årskurs 4–6 men kan även användas i årskurs 7.

Vem bestämmer vad?

7-9 G

Fyra animerade filmer som handlar om vem som bestämmer vad. Hur fungerar det när man tar beslut om till exempel älgjakt, BMX-banor, gratis glasögon eller förbud att använda miljöfarliga glödlampor? Hur fungerar det när riksdagen, kommunen, landstinget och EU tar beslut? Vilka är det som bestämmer, hur går det till och vem är det som bestämmer vilka det är som bestämmer? Serien kommer att finnas på ett flertal språk, bland annat arabiska, och det finns även ordlistor till varje avsnitt.

Ålder: Teveserie för årskurs 7–9 och gymnasiet på lätt svenska.

Röstmäklarna

G

Serien syftar till att väcka intresse och ge kunskap om demokratifrågor. En underhållande men samtidigt skrämmande och tankeväckande satir om en fejkad organisation som på olika sätt försöker ta kontroll över förstagångsväljarnas röster.

Frågan som ställs på sin spets är: Hur högt (eller lågt) värderar vi egentligen våra demokratiska röster? Vad händer om jag inte röstar – kommer det ens att märkas?

Genom olika events, mingelfester och röstvärning ute på gatan fångar serien upp frågor om EU, och vad detta stora politiska sammanhang egentligen har för koppling till vårt dagliga liv och leverne.

Ideologiernas historia

7-9

Hur växte de politiska partiernas ideologier fram? Historiska porträtt av liberalismen, socialismen, ekologismen, konservatismen, kommunismen och feminismen från mitten av 1800-talet fram till omkring 2000. Serien passar utmärkt som bakgrund till serien *De obekväma*. Serien finns även på svenska som andraspråk.

Ålder: Teveserie i sex delar avsedd för årskurs 7–9.

De obekväma

G

Här möter vi människor som brinner, lever och kämpar för sina åsikter. Huvudpersonerna är engagerade konstnärer, bloggare, musiker, aktivisterna och fria opinionsbildare som släpper in oss i sina liv och tankar. De berättar om vad de vill förändra, hur de tycker att det borde gå till och varför det är viktigt. Frågor som lyfts är bland

annat klass, arbete, rasism, yttrandefrihet och övervakning. Medverkande är Sebba Staxx, Alice Teodorescu, Clara Lidström, Peter Sunde, Makode Linde, Foujan Rouzbeh och Ivar Arpi. Lärarhandledning finns.

Ålder: Teveserie i sju delar avsedd för gymnasiet.

Tänk till

7-9 G

Kända personer från bloggofären sätter Sverige på prov genom busringningar och filmade så kallade pranks (skämtsamma upptåg) som publiceras på webben. Hur reagerar omgivningen när en person trakasserar tiggare på gatan och vad säger mäklaren när den potentiella köparen frågar om det bor många invandrare i området. Radioserie som sänds i P3 till och med mitten av september.

Maktfaktorn – en interaktiv webbplats

7-9 G

Maktfaktorn är UR:s nya webbplats om demokrati. Syftet med den är att personer i åldern 16–22 år ska få förståelse för och känna sig betydelsefulla i det demokratiska samhället. De ska förstå att politiska beslut går att påverka och fördjupa kunskaperna kring demokratis innehåll och processer, både nationellt och globalt.

Webbplatsen består av flera olika delar som går att använda tillsammans eller var för sig på det sätt du själv tycker passar in i din undervisning. Med ett visuellt berättande, som utgår från statistik och data, blir användarna medskapare och påverkar innehållet genom sina interaktiva val. Data och statistik tas från etablerade rapporter, men genereras också ur själva webbplatsen. Det visualiseras på ett pedagogiskt sätt för att kunna utforskas och ligga till grund för vidare reflektion och diskussion. Innehållet i webbplatsen är anpassat efter kursplanen i Samhällskunskap 1b för gymnasiet.

Tanken är att webbplatsen ska skapa engagemang och intresse för frågor kring värderingar och demokrati i världen samt förhoppningsvis inspirera till en ökad vilja att påverka i samhället.

Under valveckan

7-9 G

Pop och politik – rösträtt

Dagen före valet direktsänds Pop och politik från torget i Umeå. Programmet vänder och vrider på begreppet rösträtt. Hur är det att ha rösträtt på papperet men ändå inte få göra sin röst hörd? Gäst är bland andra svensk-samiska musiker och debattören Sofia Jannok.

Programmet sänds: 13 september

Tänk till valet

UR:s satsning för förstagångsväljare. Här står ungas frågor i fokus.

Programmet sänds: 30 och 31 augusti, 1 september sänds en valdebatt.

MiffoTV möter makten

Populära MiffoTV med sina unika programledare borrar djupt i vad partierna egentligen står för, bakom alla ord. Fem partiledare och andra toppolitiker gästar programmet. Det blir som alltid både lekfullt och seriöst. Teveserie i fyra delar.

Programmen sänds: 5, 7, 12 och 14 augusti

Fortbildning för lärare

Styrdokumentens krav på att eleverna i undervisningen ska utveckla kunskaper som ger dem redskap för ett aktivt medborgarskap ställer stora krav på lärarnas kompetens och gestaltande av demokratins ideal. Hur undervisar man med utgångspunkt i kursplanernas syfte och centrala innehåll och samtidigt ger utrymme för och tillåter spontan utveckling av ämnet i fråga?

Att vara öppen för samtal som utgår från elevernas egna frågor och funderingar utan att oroa sig för hur man som lärare tar hand om det man diskuterar kräver kunskaper. På webbplatsen hittar du program som stödjer dig i det här uppdraget. Fortbildning för dig som lärare.

Författarröster om demokrati

Åtta författare skriver var sin text om demokrati. Texterna varvas med reportage. Programmen vill genom ett konstnärligt uttryck bidra till diskussionen om demokratin vi lever i och vart den är på väg.

Författarna är Andrzej Tichy, Oline Stig, Leif Holmstrand, Helena Granström, Aleksander Motturi, Marjaneh Bakhtiari, Qaiser Mahmood och Lotta Lundberg. Radioserie i åtta delar.

Bildningsbyrån – rasism

Vad menas egentligen med rasism? Forskare och aktivister sätter begreppet rasism i en historisk kontext och resonerar kring dagens definition och varför rasism i olika yttringar uppstår. Radioserie i fyra delar.

Skolministeriet /Kaliber

Skolministeriet från UR i samarbete med SR Kaliber granskar under de tre sista söndagarna före valet skolan och skolpolitiken. Radioserie i tre delar.

Programmet sänds: 24 augusti, 31 augusti och 4 september.

Skolministeriet

Skolministeriet tittar under de tre sista tisdagarna före valet närmare på de olika partiernas skolpolitiska tankar och löften – vad vill de, vad gör de och hur tänker lärare och elever kring de olika förslagen?

Vi möter också en klass som förbereder sig inför skolvalet och lärare som funderar över hur man bäst undervisar kring demokrati och politiska strukturer – vad finns att vinna rent pedagogiskt så här i valtider? Och så följer vi upp vad som hänt sedan förra valet – blev det som det utmålades eller var det bara valfläk och tomma ord? Radioserie i tre delar

Programmen sänds: 26 augusti, 2 september och 9 september.

Världens bästa skitskola + partiledardebatt

Världens bästa skitskola består av tre dokumentärer om skolan. Valets viktigaste fråga är enligt de flesta den svenska skolan. De senaste låga resultaten i Pisaundersökningen pekar på att svenska elever kan mindre än jämnåriga i andra OECD-länder. Hur man ska lösa detta är det många som har åsikter om. Jan Björklund säger att skolan ska återförstatligas. Andra talar om betydligt högre krav på friskolorna och att begränsa det fria skolvalet.

Världens bästa skitskola kommer att handla om kommunaliseringen av skolan, det fria skolvalet, friskolorna och alla de andra reformerna som genomförts de senaste åren. Programmen avslutas med en stor valdebatt där partiledarna får svara på hur deras partier tänker göra med skolan om de vinner valet.

Programmet sänds: 20.00 i SVT, premiär 6 augusti.

Under valveckan

Lärarummet – Demokrati – vad är det?

Hur arbetar man som lärare i valtider och kan man i sin undervisning utnyttja det faktum att demokratiska frågor och politiska strukturer hänger i luften? *Lärarummet* följer en engagerad samhällslärare och några av hans kollegor under en dag med politik och val i fokus.

Programmet sänds: 11 september.

mucf
.se | Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällsfrågor

MATERIAL OM
Demokrati och val i Sverige

Höj rösten!

En guide till att höja valdeltagandet
bland förstagångsväljare under
supervalåret 2014

I början av 2014 genomförde Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor kurser tillsammans med lokala samarbetspartner på fem orter runt om i Sverige för att höja valdeltagandet bland förstagångsväljarna.

Kurserna riktade sig till dem som arbetar med ungdomar inom föreningsliv, skola och fritidsverksamhet och som vill få fler unga att rösta. Innehållet i denna handbok baseras på materialet som togs fram till dessa utbildningar. Det har kompletterats med diskussionerna på de fem orterna.

Här hittar du:

- En sammanfattning av trender och diskussioner kring ungas valdeltagande.
- Information om vad som kan påverka ungas valdeltagande.
- Enkla och beprövade metoder för att öka ungas engagemang.
- Exempel på resurser och stöd du kan använda dig av.

Kursen *Höj Rösten* och denna handbok är en del av ett större uppdrag om valet till Europaparlamentet och förstagångsväljare som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor fått av Regeringskansliet, EU-kommissionen och Europaparlamentet.

Ladda ned handboken *Höj rösten* på
www.mucf.se

MATERIAL OM
Demokrati och val i Sverige

SVERIGES
RIKSDAG

Valet på riksdagen.se

- Letar du efter material till din undervisning?
- Vill du veta vad som händer i riksdagen efter valet?
- Undrar du vad ledamöterna sagt och gjort i riksdagen?

Gå till riksdagen.se/valet2014

Från valingången kan du också boka besök och hitta övningar och spel.

www.riksdagen.se • 020-349 000

"MIK för mig" – för att det nya medielandskapet kräver nya kunskaper och förmågor

"MIK för mig" är ett nytt utbildningspaket för elever och lärare på högskolan och gymnasiet.

Syftet är att diskutera och reflektera kring det nya medielandskapet och hur det påverkar oss. Vad innebär medveten medieanvändning? Vad innebär kritiskt tänkande idag, och vilka nya kunskaper och förmågor behöver vi?

Frågor som tas upp är till exempel näthat, hur det nya medielandskapet påverkar skolan och demokratin samt olika former av vinklade budskap.

Utbildningspaketet innehåller:

- En digital utbildning för lärare med diskussionsfrågor för arbetslaget.
- En digital utbildning för elever som bland annat innehåller en mobil tävling.
- Ett lärarmaterial med övningar i medie- och informationskunnighet.
- Förslag på olika sätt att utveckla arbetet med MIK på skolan.

"MIK för mig" lanseras den 1/9 på: mik.statensmedierad.se/utbildning

MIK-rummet – en sajt om medveten medieanvändning

Medier påverkar i hög grad vårt tyckande, tänkande och agerande. Varje dag möter vi mängder av information, både online och offline. Många gånger är avsändare och avsikter oklara. Fakta blandas med åsikter, reklam, propaganda och rena lögnen. Medie- och informationskunnighet – MIK – har blivit en nödvändig kompetens för alla, inte minst för barn och unga.

MIK-rummet vänder sig till lärare, bibliotekarier och föräldrar. Syftet är att stärka vuxna så att de i sin tur kan bygga upp barns och ungas medie- och informationskunnighet. I MIK-rummet finns faktatexter, reflektionsfrågor, lektionstips, fördjupningar samt koppling till läroplanen.

MIK-rummet: mik.statensmedierad.se

Statens medieråd

Kolla källan

På Skolverkets webbplats hittar du webbsidorna Kolla källan. De fokuserar på källkritik och säkerhet på nätet och är en del av Skolverkets uppdrag att främja IT-användningen i skolan.

Kolla källan innehåller artiklar och intervjuer med lärare, bibliotekarier och forskare. Materialet kan användas som stöd för undervisning och diskussioner om källkritik. Här finns också en lathund i källkritik, lärarguider i upphovsrätt, integritet på nätet och mycket annat.

Skolverket

Kolla källan hittar du på
www.skolverket.se

VALÄR I KLASSRUMMET

– ett magasin för dig som är lärare

Magasinet innehåller intervjuer, tips och länkar till informationsmaterial inför höstens allmänna val och undervisning om demokrati.

Det här numret är det andra av tre magasin som kommer under året. Det tredje numret kommer i oktober och handlar om vad skolan kan göra för att stimulera engagemanget och intresset för samhällsfrågor även efter valet och när det inte är valår.

Det första numret om undervisning kring Europaparlamentsvalet gavs ut i april och finns att ladda ned på webbplatsen:

www.mucf.se/valar-i-klassrummet

mucf | Myndigheten för ungdoms-
.se | och civilsamhällesfrågor

